

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

SODBA

V IMENU LJUDSTVA

Vrhovno sodišče Republike Slovenije je v senatu, ki so ga sestavljali vrhovni sodnica in sodnika Marko Prijatelj, kot predsednik, ter Borivoj Rozman in Brigita Domjan Pavlin, kot člana,

ob sodelovanju dodeljene okrajne sodnice Maje Šuštar, kot zapisnikarice,

v upravnem sporu tožeče stranke: 1. S [redacted] N [redacted] in 2. mld. D [redacted] N [redacted] državljana Srbije, ki ju zastopa svetovalka za begunce dr. N [redacted] K [redacted] Šalamon, zoper toženo stranko: REPUBLIKA SLOVENIJA, ki jo zastopa Ministrstvo za notranje zadeve,

zaradi mednarodne zaščite,

o pritožbi tožene stranke zoper sodbo Upravnega sodišča Republike Slovenije v Ljubljani I U 1407/2012-9 z dne 10. 10. 2012,

na seji 21. novembra 2012

RAZSODILO:

Pritožbi se ugotovi, izpodbijana sodba se spremeni tako, da se tožba zavrne.

OBRAZLOŽITEV:

1. Z izpodbijano sodbo je sodišče prve stopnje na podlagi 3. in 4. točke prvega odstavka 64. člena Zakona o upravnem sporu (v nadaljevanju ZUS-1) ugodilo tožbi ter odpravilo odločbo tožene stranke, št. 2142-181/2012/4(1312-07) z dne 31. 8. 2012. Z navedeno odločbo je tožena stranka kot očitno neutemeljeni zavrnili prošnji tožnikov za priznanje mednarodne zaščite v Republiki Sloveniji.
2. V obrazložitvi izpodbijane sodbe sodišče prve stopnje navaja, da tožnika v prošnji nista navedla niti predložila dokazov o preganjanju pripadnikov skupine notranje razseljenih oseb – beguncev s Kosova. Ocena tožene stranke, da tožnika ne izpolnjujeta pogojev za priznanje statusa begunca, je po presoji prvostopnega sodišča zadostna, nepravilna pa je odločitev glede zavrnitve prošnje za subsidiarno zaščito, saj bi morala tožena stranka glede tega pogoja odločiti v rednem, ne pa v pospešenem postopku. Tožena stranka ni ugotovila, ali je bila povišana temperatura drugotožnika upravičen razlog, da tožnika za mednarodno zaščito nista zaprosila takoj po prihodu v Republiko Slovenijo. Zaradi nerazčiščenega dejanskega stanja tožnikoma ni mogoče očitati, da sta skušala zlorabiti postopek oziroma da nista zaprosila za mednarodno zaščito takoj po prihodu na letališče Brnik (peta alineja prvega odstavka 55. člena ZMZ). Glede preostalih dveh podlag (prva in druga alineja prvega odstavka 55. člena ZMZ), na katerih temelji izpodbijana odločba, sodišče prve stopnje ugotavlja, da zaradi ustavno-sodne prakse v povezavi s prakso Evropskega sodišča za človekove pravice ni izpolnjen pogoj „očitne neutemeljenosti prošnje“. Glede kriterijev in okoliščin nečloveškega ravnanja v smislu 3. člena Konvencije o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin (MKVČP) se sodišče prve stopnje, za primere vračanja zavrnjenih prosilcev za azil v slabe ekonomske, socialne in humanitarne razmere v izvorni državi, sklicuje na sodbe evropskega sodišča, ki jih izrecno navaja. Zaradi dogodkov v letu 1999 je Srbija ena izmed z begunci oziroma notranje razseljenimi osebami najbolj obremenjenih evropskih držav. Tožena stranka bi zato morala z vidika sodne prakse Ustavnega sodišča in ESČP ugotoviti, kakšno je stanje v zbirnih centrih notranje razseljenih oseb v Srbiji z vidika varne vrnitve tožnikov v smislu 3. člena MKVČP. Pooblaščenec tožnikov prošnje za mednarodno zaščito v postavljenem roku sicer ni dopolnil z ustreznimi informacijami o stanju v izvorni državi (Srbiji) glede resne škode v primeru vrnitve tožnikov, vendar pa bi tožena stranka, na podlagi 8. člena ZUP v zvezi s prvim odstavkom 22. člena ZMZ, za pravilno in zakonito odločitev morala pridobiti ustrezne informacije o stanju v izvorni državi. Tožnika ne navajata samo ekonomskih razlogov za pobeg iz Srbije,

temveč navajata okoliščine, ki kažejo na to, da bi bila v primeru vrnitve v izvorno državo izpostavljena ogrožanju minimalnih pogojev v smislu varne nastanitve, prehrane, higiene in osnovne humanitarne oskrbe; zato za presojo subsidiarne zaščite ne zadošča zgolj ugotovitev, da v izvorni državi tožnikov ni notranjega oboroženega spopada. Glede sklicevanja tožene stranke na sodbi upravnega in Vrhovnega sodišča (I U 747/2012-5 z dne 30. 5. 2012 in I Up 323/2012 z dne 4. 7. 2012) pa sodišče prve stopnje ugotavlja, da primera nista identična.

3. Tožena stranka v pritožbi uveljavlja vse pritožbene razloge. Predlaga, da Vrhovno sodišče pritožbi ugodi, odpravi izpodbijano sodbo in tožbo zavrne, podrejeno pa, da izpodbijano sodbo razveljavi in zadevo vrne sodišču prve stopnje v ponovno odločanje. V celoti vztraja pri svoji odločitvi in razlogih zanjo. Glede razlage pojma „očitno neutemeljena prošnja“, kot jo je podalo prvostopno sodišče, navaja, da ni odločila na podlagi 3. točke, temveč na podlagi 1. in 2. točke prvega odstavka 55. člena ZMZ, zato tudi ni presojala stopnje intenzivnosti zatrjevanih dejanj preganjanja. Ob podaji prošnje prvotožnica ni navedla kako visoko temperaturo je imel drugotožnik ob prihodu v Republiko Slovenijo, očitno pa vročina ni bila tako moteča, da ne bi zmogla poti z avionom v Ljubljano. V času 4-dnevnega bivanja v Penzionu Jagodic tožnika nista iskala zdravniške pomoči, že ob prihodu v državo, ko sta prišla v stik s carinskimi in policijskimi organi, pa bi lahko zaprosila za mednarodno zaščito. Po interpretaciji UNHCR so notranje razseljene tiste osebe, ki ne prečkajo meje svoje države, temveč ostanejo znotraj njenih meja. Tožnika sta polnopravna državljana Srbije, v smislu interpretacije UNHCR pa nista begunca niti notranje razseljeni osebi. Pred prihodom v Slovenijo nista živela v zbirnih centrih, temveč v raznih stanovanjih, najemnine pa je plačevala prvotožničina hčerka. Ko se je ta odselila, tožnika nista bila več zmožna plačevati najemnine, vendar to dejstvo ne more biti predmet postopka priznanja mednarodne zaščite. V Srbiji je tožnikoma zagotovljeno zdravljenje, drugotožniku šolanje, njune prošnje so uradne osebe v Srbiji obravnavale in ju usmerjale na naslove za rešitev težav. Prvotožnica zaposlitve ni dobila zato, ker prihaja iz Kosova, temveč zato, ker je na razpisu za posamezno delovno mesto zmagal drug kandidat. Zaradi dejstva, da sta živela na Kosovu, ju ni mogoče označiti za begunca, prav tako tudi ne za notranje razseljeni osebi, Srbijo pa sta tožnika očitno zapustila zaradi ekonomskih razlogov, zato je tožena stranka njuni prošnji tudi zavrnila kot očitno neutemeljeni.
4. Tožnika v odgovoru na pritožbo navajata, da sta pripadnika posebne družbene skupine – notranje razseljenih oseb srbske narodnosti, ki so bile zaradi svoje narodnosti v težkih političnih razmerah prisiljene zapustiti Kosovo in oditi v Srbijo. V tej državi nista deležna ustrezne zaščite, podvržena sta dejanjem preganjanja, ki pomenijo hudo kršitev človekovih pravic, zavarovanih z EKČP. Pritrjujeta sodišču prve stopnje, da bi morala tožena stranka izvesti reden postopek, prošnjo za mednarodno zaščito pa sta vložila takoj, ko se je drugotožnik

pozdravil. Nasprotujeta ugotovitvi, da je Kosovo samostojna država in da nista notranje razseljeni osebi. Republike Srbije nista zapustila iz ekonomskih razlogov, temveč zato, ker ta država notranje razseljenim osebam srbske narodnosti ne nudi ustrezne zaščite, s čimer krši njihove pravice.

5. Pritožba je utemeljena.
6. V obravnavanem primeru je sporno, ali obstajajo razlogi za zavrnitev prošnje tožnikov za mednarodno zaščito v pospešenem postopku (54. člen ZMZ), in sicer za zavrnitev statusa begunca na podlagi prve, druge in pete alineje prvega odstavka 55. člena ZMZ in za zavrnitev subsidiarne zaščite iz 28. člena ZMZ.
7. Prvotožnica je v prošnji za mednarodno zaščito navedla (na njene navedbe se v celoti sklicuje drugotožnik), da je skupaj z ostalimi zaposlenimi Srbi v letu 1999 izgubila službo na Višjem sodišču v Prizrenu. Uradno je bila odpuščena v letu 2008, zatem pa je prenehala prejemati denarno pomoč. Delo je iskala preko zavoda in samostojno, saj je bila pripravljena sprejeti vsako delo, tudi delo snažilke, vendar službe ni dobila. Po izselitvi iz Kosova so živeli v begunskih centrih in samostanu v kraju Rakovice, življenjske razmere pa so bile povsod slabe. Ko si je prvotožničina hčerka, ki je prejemale 200 EUR mesečnega dohodka, ustvarila družino, sta prvotožnica in drugotožnik ostala brez prihodkov, pomagal jima nista ne komisariat ne občina, nista imela kje živeti, zaradi česar sta zapustila Srbijo in v Sloveniji vložila prošnjo za mednarodno zaščito.
8. Tožena stranka je na podlagi opisanega dejanskega stanja in dejstva, da sta za mednarodno zaščito zaprosila po štirih dneh bivanja v Republiki Sloveniji, ocenila, da je očitno, da tožnika ne izpolnujeta pogojev za mednarodno zaščito. Sodišče prve stopnje, ki je pri svojem odločanju izhajalo iz dejanskega stanja, ugotovljenega v upravnem postopku, in globalnega poročila UHCR o razmerah v Srbiji, ki sta ga tožbi priložila tožnika, je presodilo, da bi morala tožena stranka odločati v rednem postopku. Za zakonito odločitev o prošnji za subsidiarno zaščito bi namreč morala pridobiti ustrezne informacije o stanju v zbirnih centrih za notranje razseljene osebe v Srbiji (ali je nastanjenim osebam v zbirnih centrih dostopna minimalna humanitarna pomoč za preživetje) in ali imata tožnika možnost nastanitve v zbirnem centru. Zato je odpravilo izpodbijano odločbo in zadevo z nepotki vrnilo toženi stranki v ponovljen postopek.
9. Po določbi 54. člena ZMZ lahko tožena stranka prošnjo za mednarodno zaščito zavrne v pospešenem postopku, če se da dejansko stanje v celoti ugotoviti na podlagi dejstev in okoliščin iz prve do osme alineje 23. člena ZMZ, če so ti

podani. V obravnavanem primeru je bilo tudi po presoji Vrhovnega sodišča o prošnji tožnikov mogoče odločati že na podlagi dejstev in okoliščin iz prve alineje 23. člena ZMZ, torej na podlagi podatkov oziroma izjave, ki sta jo podala prosilca za mednarodno zaščito.

10. Po peti alineji 55. člena ZMZ se prošnja za mednarodno zaščito v pospešenem postopku zavrne, če prosilec brez utemeljenega razloga ne izrazi namena za vložitev prošnje v najkrajšem možnem času, če je za to imel možnost. Tožnika sta v Republiko Slovenijo vstopila preko letališča Jožeta Pučnika, kjer sta prišla v stik s carinskimi in policijskimi organi. Prošnjo za mednarodno zaščito sta vložila po štirih dneh bivanja v Republiki Sloveniji. Navedba, da sta si želela najprej poiskati prenočišče, ker je imel drugotožnik povišano temperaturo, ob dejstvu, da sta zmogla pot iz Srbije in bila v stiku z uradnimi organi Slovenije ter da v času štiridnevnega bivanja nista iskala zdravniške pomoči, pokaže, da nista imela opravičljivega razloga, da za mednarodno zaščito nista zaprosila v najkrajšem možnem času.
11. Po drugi alineji 55. člena ZMZ se prošnja za mednarodno zaščito v pospešenem postopku zavrne, če je prosilec pri vložitvi prošnje navajal le dejstva, ki so nepomembna ali zanemarljiva za obravnavanje upravičenosti do mednarodne zaščite po ZMZ. Tožnika sta kot razlog za mednarodno zaščito navedla, da sta bila v letu 1999 izgnana iz Kosova, da sta od takrat, posebej pa od leta 2008, ko je prvotožnica prenehala prejemati dohodke, v Srbiji živela v slabih ekonomsko-socialnih razmerah. Povod za zapustitev Srbije po presoji Vrhovnega sodišča ni dejstvo, da tožnika izhajata iz Kosova, temveč so to ekonomski razlogi. Tožnika nista pripadnika posebne družbene skupine (v smislu Ženevske konvencije, Ur. l. - MP, št. 9/92), kot to navajata v odgovoru na pritožbo, saj iz njunih navedb niti iz splošno znanih informacij ne izhaja, da Republika Srbija svoje državljane, ki izhajajo iz Kosova, šteje za posebno skupino s specifičnimi lastnostmi oziroma karakteristikami. Kot izhaja iz Priročnika o postopkih in kriterijih za določitev statusa begunca – UNHCR, Genova 1992 (79. točka) pripadnost posebni družbeni skupini sama po sebi tudi ne opravičuje prošnje za begunski status, saj morajo obstajati posebne okoliščine, ko je pripadnost posebni družbeni skupini lahko utemeljen razlog za preganjanje.
12. Po določbi prve alineje prvega odstavka 55. člena ZMZ se prošnja za mednarodno zaščito zavrne v pospešenem postopku, če iz nje nedvoumno izhaja, da je prosilec prišel v Republiko Slovenijo izključno iz ekonomskih razlogov. Iz navedb tožnikov sicer izhaja, da sta socialno ogrožena, vendar njun socialno-ekonomski položaj ni posledica političnih ali selektivnih gospodarskih ukrepov, ki bi jih Republika Srbija diskriminatorno izvajala proti delu svojega prebivalstva oziroma svojim državljanom – priseljencem s Kosova. Socialno-materialni položaj tožnikov je posledica gospodarskih razmer v Srbiji, ki jih delijo vsi prebivalci te

države. Med drugim to izhaja tudi iz sodbe Upravnega sodišča Republike Slovenije I U 747/2012 z dne 30. 5. 2012 v zvezi s sodbo Vrhovnega sodišča RS, št. I U 747/2012-9 z dne 4. 7. 2012. Z navedeno sodbo, ki je po presoji Vrhovnega sodišča v bistvenih delih enaka obravnavanemu primeru, je bila zavrnjena prošnja prosilke in njenega mladoletnega sina – državljanov Srbije, ki sta prav tako kot tožnika v obravnavanem primeru zaprosila za mednarodno zaščito v Republiki Sloveniji iz ekonomskih razlogov. Navajala sta, da jima je v Srbiji onemogočeno uveljaviti človekove pravice do dela v skladu z izobrazbo in ustreznim plačilom, reševanje stanovanjskega problema, strokovno usposabljanje, otroku pa pravica do šolanja in vse drugo, kar pomeni človekove in otrokove pravice. Dejstvo, da naj bi bila tožnika v obravnavanem primeru, kot navaja prvoinstančno sodišče begunca s Kosova in notranje razseljeni osebi v Srbiji, ne predstavlja bistvene razlike med primeroma, saj pokaže ravno to, da med državljani Srbije, ne glede na to od kje prihajajo, ne obstaja različno oziroma diskriminatorno obravnavanje.

13. Iz sodne prakse Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju ESČP) v zvezi s 3. členom Mednarodne konvencije o človekovih pravicah (v nadaljevanju MKVČP) in odločbe Ustavnega sodišča Up-96/09, na katero se sklicuje sodišče prve stopnje, po presoji Vrhovnega sodišča ne izhaja, da predstavlja minimalna socialno-ekonomska zaščita posameznika, ki je odvisen od državne pomoči, kršitev dostojanstva in razlog za priznanje subsidiarne zaščite. V zadevi NS proti Združenemu kraljestvu C-411/10 je sodišče EU, v zvezi z Uredbo „Dublin II.“, glede (ne)predaje prosilca za azil Grčiji razsodilo, da je skupni azilni sistem zasnovan na domnevi, da vse države, ki sodelujejo v tem sistemu spoštujejo temeljne pravice in si v zvezi s tem zaupajo; države članice pa so zavezane, da prosilca za azil ne predajo odgovorni članici (po uredbi Dublin II), če bi bil zaradi nespoštovanja azilnega postopka izpostavljen nečloveškemu ali ponižujočemu ravnanju v smislu 4. člena Listine EU o temeljnih pravicah. V zadevah Rahimi proti Grčiji (sodba z dne 5. 4. 2011) in MSS proti Belgiji in Grčiji ugotovljena kršitev 3. člena EKČP temelji na ugotovitvi, da so razmere v centrih za tujce v Grčiji in odnos grških državnih organov do prosilcev ter postopek obravnavanja prošenj takšne, da predstavljajo kršitev 3. člena EKČP. V zadevi Sufi in Elmi proti Združenemu kraljestvu (sodba z dne 28. 6. 2011) pa sodišče kot razlog za ugoditev pritožbi ni upoštevalo ekstremnih okoliščin revščine, kot to zmotno navaja sodišče prve stopnje, temveč je kot ključno za odločitev štelo osebne okoliščine in karakteristike obeh prosilcev za azil in splošno ekstremno nasilje v Somaliji, usmerjeno zoper civilno prebivalstvo. Zadeva Budina proti Rusiji z dne 18. 6. 2009 pa se ne nanaša na prosilca za mednarodno zaščito ali notranje razseljeno osebo, temveč na ponižujoč socialno-ekonomski položaj upokojenke, državljanke Rusije, ki je zoper svojo državo zaradi ekstremno nizke pokojnine, ki ji ni zagotavljala zadovoljevanja njenih (človeških) potreb, sprožila postopek pred ESČP.

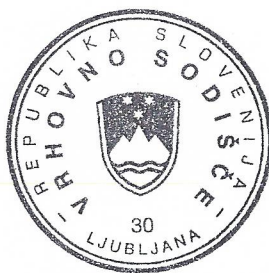
14. Sodna praksa oziroma judikatura ESČP, na katero se sklicuje prvostopno sodišče, po presoji Vrhovnega sodišča za obravnavani primer ni relevantna. Vrhovno sodišče se zato pridružuje stališču tožene stranke, da je v obravnavanem primeru podana pravna podlaga za zavrnitev prošnje za mednarodno zaščito v obliki statusa begunca na podlagi predhodno navedenih alinej 55. člena ZMZ.
15. Po presoji Vrhovnega sodišča je pravilno tudi stališče tožene stranke, da je očitno, da tožnika ne izpolnjujeta pogojev za subsidiarno obliko mednarodne zaščite. Ta se prizna med drugim državljanu tretje države, ki ne izpolnjuje pogojev za status begunca, če obstaja utemeljen razlog, da bi bil ob vrnitvi v izvorno državo soočen z utemeljenim tveganjem, da utrpí resno škodo, kot jo določa 28. člen ZMZ. V 28. členu ZMZ pa je določeno, da resna škoda zajema: smrtno kazen ali usmrnitev; mučenje ali nečloveško ali poniževalno ravnanje ali kazen prosilca v izvorni državi; resno individualno grožnjo za življenje ali osebnost civilista zaradi samovoljnega nasilja v situacijah mednarodnega ali notranjega oboroženega spopada. Da bi bile v Srbiji takšne razmere ne izhaja iz splošno znanih informacij o tej državi (tudi ne iz globalnega poročila UNHCR za leto 2011, ki sta ga tožbi priložila tožnika – Vrhovno sodišče to poročilo ocenjuje za splošno informacijo v smislu osme alineje prvega odstavka 23. člena ZMZ), niti to ne izhaja iz zatrjevanj prvotožnice. Republika Srbija je sicer res ena izmed priseljencev iz nekdanje Jugoslavije najbolj obremenjenih evropskih držav, vendar iz splošno znanih informacij ne izhaja, da so priseljenci diskriminirani, ali da živijo v ponižujočih razmerah, ki predstavljajo kršitev 3. člena EKČP. Kot izhaja iz Priročnika UNHCR (točke 62., 63. in 64. - razlikovanje ekonomskih imigrantov in beguncev) gospodarske razmere v posamezni državi, s katerimi je soočena večina prebivalcev posamezne države, niso razlog za priznanje begunskega statusa. Judikatura Ustavnega sodišča RS in ESČP pa ne daje podlage za zaključek, da predstavljajo slabe socialno-ekonomske razmere, v kateri živi pretežen del prebivalstva posamezne države, razlog za priznanje subsidiarne zaščite.
16. Glede na navedeno je po presoji Vrhovnega sodišča v tem primeru pravilna odločitev tožene stranke, ki je prošnjo tožnikov za mednarodno zaščito zavrnila kot očitno neutemeljeno tako glede statusa begunca kot glede subsidiarne zaščite, sodišče prve stopnje pa za svojo nasprotno odločitev ni imelo podlage v ZMZ in tudi ne v dejanskem stanju zadeve, ki izhaja iz izpodbijane odločbe tožene stranke in ga upravni spisi potrjujejo.
17. Ker je sodišče prve stopnje zmotno uporabilo predhodno navedene določbe ZMZ, torej materialno pravo, je Vrhovno sodišče na podlagi 3. točke tretjega odstavka 80. člena ZUS-1 ugodilo pritožbi in izpodbijano sodbo spremenilo tako, da je

tožbo na podlagi prvega odstavka 63. člena ZUS-1 zavrnilo kot neutemeljeno, saj je bil postopek pred izdajo v tem upravnem sporu izpodbijanega upravnega akta pravilen, izpodbijana odločba pa pravilna in na zakonu utemeljena. Iz razlogov, navedenih v tej sodbi, Vrhovno sodišče zavrača tudi tožbene ugovore.

Ljubljana, 21. november 2012

Predsednik senata:

Marko Prijatelj, l.r.



Ta prepis je soglasen z izvirnikom.
Podpis pristojnega delavca sodišča: